

2. Виноградський М. Д. Управління персоналом [Текст] : навч. посібник / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шканова. – 2-ге вид. – К. : ЦУЛ, 2009. – 502 с.
3. Крушельницька О. В. Управління персоналом [Електронний ресурс] : навч. посібник / О. В. Крушельницька, Д. П. Мельничук. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Кондор, 2005.
4. Мица В. П. Кадрова політика на підприємстві : проблеми і перспективи / В. П. Мица // Науковий економічний журнал “Актуальні проблеми економіки”. – 2008. – № 6 (84). – С. 165–168.
5. Перетятко А. Розробка ефективної системи управління персоналом / А. Перетятко, О. Таряник // Персонал. – 2008. – № 1. – С. 42–45.
6. Самыгин С. И. Управление персоналом ; Под ред. С.И. Самыгина / С. И. Самыгин, Л. Д. Столяренко, С. И. Шило, С. В. Ильинский, И. Х. Салимжанов. Сер. “Учебники, учебные пособия”. – Ростов н/Д : “Феникс”, 2001. – 512 с.

УДК :005.932:[338.439.01:664.7]

І. О. СЕДІКОВА, З. І. ШЕВЧЕНКО
Одеська національна академія харчових технологій

ЛОГІСТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗЕРНОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розроблено механізм управління підвищенням ефективності зернопереробних підприємств на базі логістичного підходу управління матеріальними потоками в умовах розвитку ринкових відносин. Зроблено висновок, що процес управління резервами підвищення ефективності підприємств доцільно розглядати на базі логістики. Сформульовано основні принципи управління матеріальними і супутніми потоками підприємств.

The mechanism of management the increase of efficiency of зернопереробних enterprises is developed on a base логістизації of потокових процесів in the conditions of dynamic development of market relations. A conclusion is done, that it is expedient to consider the process of management of increase of efficiency of activity enterprises backlogs on a base поточкових процесів. Basic principles of management of зернопереробних enterprises потоковими процесів are formulated.

Ключові слова: логістика, матеріальні потоки, ефективність, зернопереробні підприємства, логістика.

Сучасна економіка України характеризується зростаючими темпами інтеграційних процесів. Визнання України країною з ринковою економікою, вступом до ВТО ставить перед вітчизняними підприємствами завдання якісного підвищення ефективності господарської діяльності. Досвід функціонування високоефективних західних компаній доводить, що завдяки новим методам управління можна добитися якісної економії матеріальних витрат, а також ефективного використання виробничих ресурсів підприємства.

В даний час на зернопереробних підприємствах виробничий менеджмент розширює межі своєї відповідальності. Це розширення відбувається в наступних напрямках: управління закупівлями, забезпеченням сировиною, управління постачання матеріалами і збутом продукції. Рациональне використання матеріальних, фінансових і інформаційних ресурсів можливе тільки в умовах узгодження і координації матеріальних потоків на підприємстві.

Аналіз праць зарубіжних і вітчизняних дослідників по управлінню матеріальними процесами, таких як А.В. Альбеков, Б.А. Анікін, Дж. Бауерсокс, А.М. Гаджінський, Є.В. Крікавський, Л.Б. Міротин, М.А. Окландер, І.І. Савенко, Н.І. Чухрай та інші, показав, що на сьогоднішній день аспекти логістики матеріальних потоків підприємствах набувають особливого значення.

Метою статті є розробка механізму управління підвищенням ефективності зернопереробних підприємств на базі логістики потокових процесів в умовах динамічного розвитку ринкових відносин.

Предметом дослідження є процеси взаємодії матеріальних, фінансових і інформаційних потоків в системі управління резервами підвищення ефективності зернопереробних підприємств.

Об'єктом дослідження є зернопереробні підприємства м. Одеси, на прикладі ДП “Одеського КХП”.

У розрізі розгляду перспектив розвитку зернопереробних підприємств було виявлено, що процес управління резервами підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства повинен бути логічно обгрунтованим набором способів і методів дії на позначені резерви, орієнтований на досягнення цілей підприємства і, які забезпечують комплексний, гнучкий і мотивований процес. У ході проведених досліджень було зроблено висновок, що процес управління резервами підвищення ефективності діяльності зернопереробних підприємств доцільно розглядати на базі логістичного підходу. Це дозволило сформулювати основні принципи управління матеріальними потоками зернопереробних підприємств: системність, синергізм, гнучкість управління зовнішнім і внутрішнім середовищем, інтегрованість, економічна доцільність і комплексна оцінка витрат. В ході дослідження зроблено висновок, що найкращих результатів можуть добитися зернопереробні підприємства, які використовують концепцію інтегрованої логістики, що дозволяє об'єднати

зусилля персоналу підприємств, структурних підрозділів і логістичних партнерів для управління матеріальними і супутніми потоками: проектування – закупівля – виробництво – розподіл – продаж.

Отже, система управління резервами ефективності на основі логістичного підходу визначена як система, заснована на інтегрованому підході, яка дозволить створити реальну можливість об'єднання функціональних областей логістики шляхом координації дій, що виконуються незалежними ланками логістичної системи, що розділяють загальну відповідальність в рамках цільової функції управління резервами підвищення ефективності діяльності зернопереробних підприємств.

Було визначені показники оцінки критеріїв ефективності впровадження системи логістики, такі як параметри фінансового стану діяльності корпорації, зростання ринкової вартості компанії, її капіталізація, інвестиційна активність і інвестиційна привабливість в цілому.

За наслідками проведеного аналізу резервів ефективності діяльності Одеського КХП на базі експрес-діагностики фінансового стану в 2008–2009 рр. (табл. 1) був зроблений висновок, що всі показники ефективності діяльності підприємства сьогодні знаходяться в стані стагнації.

Таблиця 1

Оцінка резервів підвищення ефективності діяльності Одеського КХП

Показник	Нормативне значення	На кінець 2007 р.	На кінець 2008 р.	На кінець 2009 р.	Зміна		Резерв підвищення ефективності
					2008–2007 р.	2009–2008 р.	
Загальний коефіцієнт покриття: $K_{пок} = 3z + Z_{ооб} + D + Anp/Zt$	$\geq 1-2,5$	3,97	4,82	6,38	+0,85	+1,56	Стабілізація
Коефіцієнт абсолютної ліквідності: $K_{абс.л} = (D + Bt)/Zt$	$\geq 0,2-1$	0,96	0,93	1,11	-0,03	+0,19	Стабілізація
Коефіцієнт чистої виручки, % $K_{в.ч} = [(Oa + Пч)/Bp] \cdot 100$	Нормативного значення немає, чим вище тим краще	25,37	19,66	17,39	-5,71	-2,27	Зупинка зниження з подальшим підвищенням
Показник забезпеченості матеріальних запасів: $K_{об.м} = (Ic - Cосн)/Zmat$	$\geq 0,6$	1,56	0,97	0,78	-0,59	-0,19	Зупинка зниження з подальшим підвищенням
Коефіцієнт маневреності власних засобів: $K_{ман} = (Ic - Cосн)/Ic$	$\geq 0,2-0,5$	0,34	0,31	0,26	-0,03	-0,04	Збільшення
Коефіцієнт автономії: $K_{авт} = Ic/П$	$\geq 0,5-0,7$	0,64	0,62	0,57	-0,01	-0,05	Зупинка зниження з подальшим підвищенням
Коефіцієнт співвідношення позикових і власних засобів: $Kз = Cz/Ic = (A(П\phi/A) 100 = (П\phi/Bp) 100 (Bp/A),$ $Pa = (Pp K_{ооб}^a Ic)/Ic = (A/Ic) - 1$	$\leq 0,7-1,0$	0,65	0,70	0,64	+0,05	-0,05	Стабілізація
Рентабельність капіталу, %: $Pa = (Пб/A) 100$	Нормативного значення немає, чим вище тим краще	17,26	20,27	23,27	+3,01	+2,99	Стабілізація
Рентабельність активів, %: $(П\phi/A) 100 = (П\phi/Bp) 100 (Bp/A),$ $Pa = Pp K_{ооб}^a$	Нормативного значення немає, чим вище тим краще	20,74	17,83	16,83	-2,91	-1,00	Зупинка зниження з подальшим підвищенням
Чиста рентабельність, % $Pa.ч = (Пч/A) 100$	Нормативного значення немає, чим вище тим краще	13,93	14,27	15,97	+0,35	+1,70	Збільшення

Джерело: розроблено на основі [1].

У даних умовах потрібна розробка заходів щодо оптимізації показників ефективності діяльності підприємства, резервами якої виступають стабілізація цих показників або збільшення їх значень до нормативних величин. Виявлення резервів ефективності за допомогою оптимізації логістичної системи управління потоко-

вими процесами Одеського КХП було конкретизоване шляхом розрахунку і аналізу змін показників, наведених в таблиці 2.

Таблиця 2

Показники, що характеризують логістичну систему Одеського КХП

Показник	Формула	2007 р.	2008 р.	2009 р.	Зміна	
					2008–2007 р.	2009–2008 р.
Співвідношення вихідних і вхідних односторонніх матеріальних потоків підприємства	$K_1 = D_3/K_3$	2,42	2,16	2,55	-0,26	+0,39
Співвідношення вихідних і вхідних односторонніх фінансових потоків підприємства	$K_2 = AP/AB$	0,61	0,73	0,8	+0,12	+0,07
Співвідношення односторонніх потоків різної економічної природи на вході в систему	$K_3 = K_3/AB$	0,24	0,08	0,11	-0,16	+0,03
Співвідношення односторонніх потоків різної економічної природи на виході з системи	$K_4 = D_3/AP$	0,96	0,23	0,34	-0,72	+0,09
Співвідношення запасів і результуючого матеріального потоку підприємства	$K_5 = Z/Op$	0,056	0,052	0,047	-0,004	-0,01
Системна адаптивність	$K_6 = S_{3np}/S_{3co} = (S_{3np}/SHI) \cdot (SHI/S_{3co})$	–			4,34	5,44
Запаси	$K_7 = Zo\phi/O\Phi = (Zo\phi/Op) \cdot (Op/O\Phi)$	0,93	1,07	1,14	+0,14	+0,07
Показник продуктивності власного капіталу підприємства	$K_8 = Qp/CK = (Qp/IK) \cdot (IK/CK)$	1,54	1,89	2,36	+0,35	+0,48
Трудомісткість реалізованої продукції	$K_9 = ЧСС/Op$	0,0001	0,0007	0,0004	-0,0003	-0,0003
Продуктивність логістичних витрат (показник, що фіксує ефективність логістичної діяльності підприємства)	$K_{10} = Qp/Zlog$	8,40	17,79	11,17	+9,39	-6,62

Джерело: розроблено на основі [1].

Як можливі резерви підвищення ефективності діяльності підприємства були виділені наступні напрями впливу на слабкі сторони логістичної системи Одеського КХП: система недостатньо ефективна для організації потокових процесів. У зв'язку з цим може бути рекомендована оптимізація стратегічного вирівнювання логістичних ланцюжків і інформаційної забезпеченості їх взаємозв'язків; система має порівняно вузький горизонт планування і розвитку, оскільки орієнтується на поточні потреби і платоспроможний попит, що знижує актуальність вирішення багатьох стратегічних і глобальних завдань з використанням стратегічного маркетингу, стратегічної логістики, а також на постановку і вирішення проблем професійно-орієнтованого управління. У зв'язку з цим зроблено висновок про необхідність впровадження інтегрованого підходу, а також орієнтури на максимізацію ринкової вартості підприємства і підвищення його інвестиційного потенціалу. Як методичні рекомендації по реформуванню потокових процесів зернопереробних підприємств було запропоновано два варіанти: перший, коли керівництво підприємства здійснює всі перетворення своїми силами; другий, коли перетворення здійснюються за допомогою аутсорсингу.

На основі досліджень загальноновизнаних фахівців в області управління потоками на промислових підприємствах була розроблена інтегрована модель системи управління потоками, адаптована до зернопереробних підприємств (рис. 1).

Наведена модель направлена на розгляд руху матеріальних потоків як єдину логістичну систему, що включає управління запасами, фінансами і інформацією на підприємстві. З рис. 1 видно, що “вхід” системи визначається пропозицією, а “вихід” – попитом на матеріальні ресурси. Співвідношення попиту і пропозиції характеризується вектором α . Інформація U і V містить параметри, які характеризують “вхід” і “вихід” всієї системи управління. Кількість “входів” і “виходів” системи визначається номенклатурою матеріальних ресурсів і кількістю постачальників-продавців і споживачів-покупців. Інформація X описує внутрішній стан управляючої системи, тобто ситуацію у сфері виробництва. Вплив зовнішнього середовища (наприклад, ціни, процентні ставки, податки тощо) описується вектором F . Таким чином, управляюча система контролює вектори U і V , тобто всі характеристики матеріальних потоків, що поступають із зовнішнього середовища в систему, і відповідні характеристики потоків на виході з системи. Особлива увага приділяється вектору V , який характеризує надійне і стійке виконання виробничої програми при оптимальних витратах.

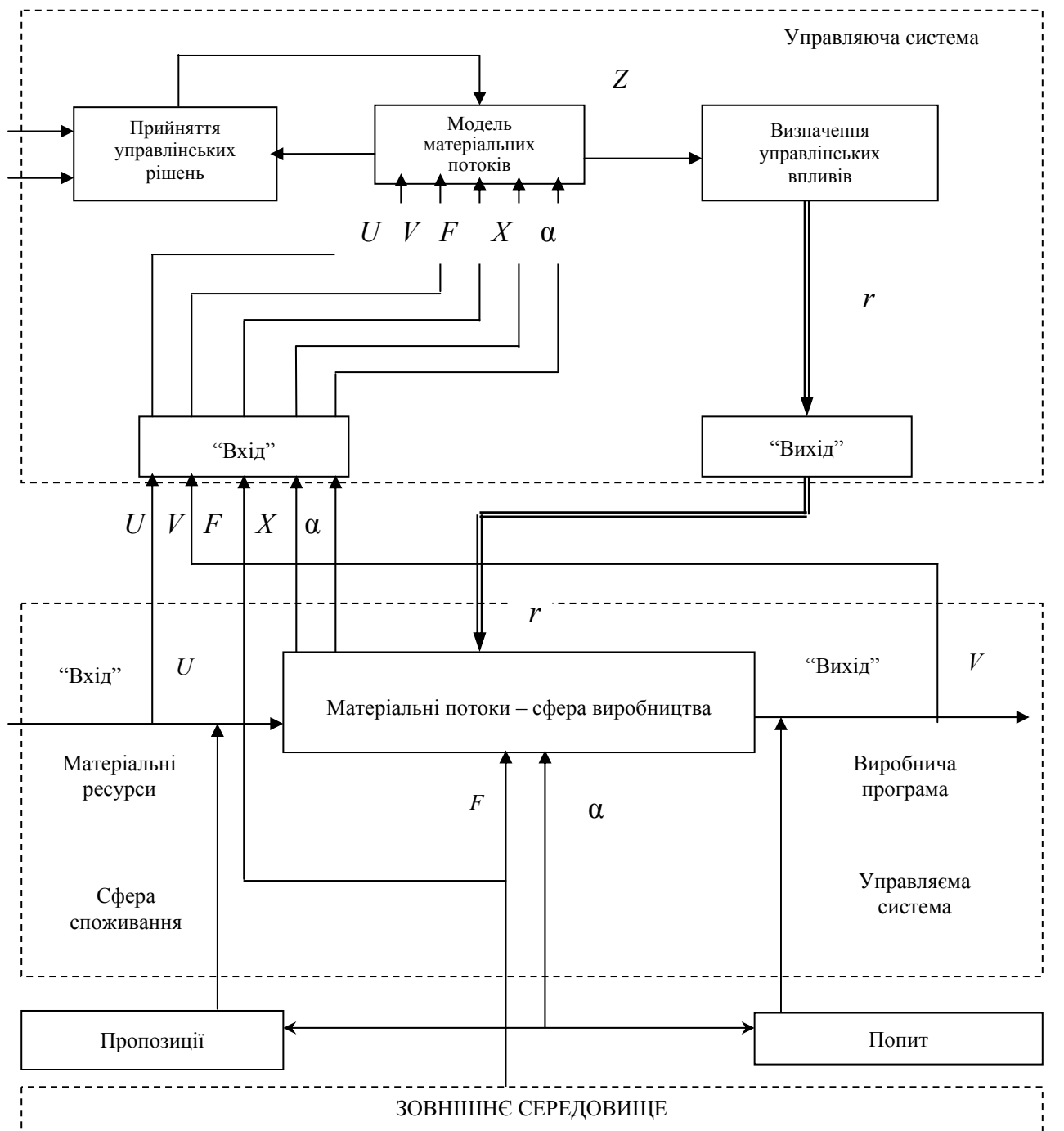

Рис. 1. Інтегрована система управління матеріальними потоками зернопереробних підприємств

Джерело: опрацьовано на основі [2].

Крім того, в керуючу систему поступає інформація про стан сфери виробництва X , стані зовнішнього середовища F , співвідношенні попиту і пропозиції α . В управляючу систему поступає інформація про критерії ефективності функціонування системи управління матеріальними потоками E , а також обмежуючі умови L . Запропонована модель управління враховує інтенсивність матеріального потоку і відповідний йому запас, а також фінансові інструменти і інформацію, що стосується руху потоків на підприємстві. Запропонована методика скоординованого управління матеріальними потоками підприємства не враховує ряду чинників, що впливають на характер споживання фінансових, матеріальних і інформаційних потоків. Зокрема, в розрахунках не враховуються можливі незаплановані скачки інтенсивності споживання готової продукції, врожайність, кліматичні умови. Разом з тим наведена модель ефективна в умовах оперативного контролінгу і планування. Очікуваний економічний ефект від впровадження логістичного підходу був розрахований на базі планових показників (табл. 3).

Очікуваний економічний ефект від впровадження логістичного підходу

Показник	На кінець 2009 р.	План	Зміна	Пояснення
Стабілізація показників покриття	6,38	6,5	+0,12	Впровадження логістичної системи управління матеріальними потоками дозволить оптимізувати запаси підприємства, тим самим, забезпечив раціоналізацію оборотного капіталу по відношенню до короткострокових боргів підприємства
Стабілізація показника абсолютної ліквідності	1,11	1,2	+0,09	Зростання абсолютної ліквідності планується за допомогою управління фінансовими потоками в частині негайного погашення зобов'язань
Збільшення чистої виручки, %	17,39	35	+17,61	Збільшення виручки планується за допомогою прискорення інформаційних потоків між всіма ланцюгами логістичної системи підприємства
Збільшення маневреності власних засобів	0,26	0,5	+0,24	Впровадження логістичної системи сприятиме підвищенню мобільності власних джерел засобів підприємства
Збільшення коефіцієнта автономії	0,57	0,8	+0,23	Ліквідація "розривів" в логістичному ланцюгу руху матеріального і фінансового потоку забезпечить зростання власних засобів підприємства
Підвищення рентабельності активів, %	16,83	20	+3,17	Зростання виручки від реалізації при зниженні логістичних витрат і прискоренні оборотності капіталу приведе до збільшення рентабельності активів
Зниження логістичних витрат, тис. грн	4992	3443	-1549	Зниження логістичних витрат дозволить скоротити загальні витрати підприємства, вивільнити фінансові кошти, що поліпшить позиції підприємства у конкурентній боротьбі і підвищить інвестиційну привабливість

Джерело: розроблено на основі [3].

Отриманий результат свідчив, що впровадження логістичної системи дозволить оптимізувати запаси підприємства, раціональне управління фінансовими потоками приведе до зростання планованої ліквідності, а збільшення логістичних витрат підприємства в умовах нових капіталовкладень приведе до максимізації ринкової вартості підприємства. Даний інструментарій дозволить ефективніше використовувати резерви на тому або іншому етапі в умовах оптимізації і логістики матеріальних потоків на підприємстві.

Література

1. Графова Г. Ф. Нормативна база рейтингової оцінки фінансово-економічного стану підприємства [Електронний ресурс] / Г. Ф. Графова // Аудитор. – 2008. – № 6. – Режим доступу : <http://www.gaap.ru>.
2. Глибовський Д. В. Особливості управління холдингом в умовах вертикальної інтеграції. [Текст] / Д. В. Глибовський // Вища освіта, бізнес, підприємництво – 2005. – 232 с.
3. Эффективность логистического управления : учеб. [для вузов] / [под общ. ред. Л. Б. Миротина]. – М. : Из-во "Экзамен", 2004. – 448 с.

УДК 504:365:33

П. М. СКРИПЧУК, В. В. РИБАК

Національний університет водного господарства та природокористування

ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ЕКОЛОГІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

У статті наведені напрямки реалізації екологічних інновацій, розроблено теоретичні і прикладні основи екологічної сертифікації продукції, послуг, сфери природокористування як інструменту екологічного менеджменту, що впливає на ефективність інноваційного розвитку країни.

In the article resulted directions of realization ecological innovations, theoretical and applied bases of ecological products certification, services, sphere of natural resources use are worked out as to the instrument of ecological management which influence on efficiency of innovative development of the country.

Ключові слова: інновації, екологічний менеджмент, сертифікація, якість.

Вступ. Питання економічної теорії інновацій набули широкого висвітлення у працях вітчизняних і зарубіжних вчених. Серед вчених, роботи яких присвячені інноваціям, управлінню оздоровлення навколиш-